

Gjeldende god regnskapsskikk og regnskapslovutvalgets forslag

Få betydelige forskjeller

Som et underlag i det videre arbeidet med regnskapslovgivningen i Norge, har Norsk RegnskapsStiftelse analysert forskjellene mellom gjeldende god regnskapsskikk for øvrige foretak og regnskapslovutvalgets forslag. Få reelle eller viktige endringer er identifisert og trukket frem.

Statsautorisert revisor
Erik Avlesen-Østli
Rådgiver i Revisorforeningen

Hva er forskjellene?

NRS har lagt ned en betydelig innsats for å utarbeide et underlag for departementet i det videre arbeidet med lovforslaget. Hele leveransen består av et brev på seks sider, med tre vedlegg på til sammen over hundre sider. Alle dokumentene er tilgjengelige på NRS' hjemmeside.¹

Selv om analysen viser at det er mange forskjeller mellom gjeldende GRS og NRS (NOU), viser den også at effekten ved en overgang til NRS (NOU) er begrenset. NRS mener at mange forskjeller har liten reell eller praktisk betydning og derfor verken er sentrale for regnskapsbrukerne eller særlig bebyrdende for de regnskapspliktige. Gjennom seks eksempelregnskaper (vedlegg 3) tar NRS for seg bransjene som typisk vil bli berørt av en overgang til NRS (NOU). Vurderingene som kommer frem i forskjellsanalysen, støtter opp under det styreleder i NRS Per Hanstad skrev i Magma nr. 1 / 2018²: «Med lovutvalgets forslag vil de fleste norske foretak kunne fortsette regnskapsføringen i hovedsak som før, selv om det selvsagt vil bli noen nye begreper og et nytt regelverk og forholde seg til». Dette bør tillegges betydelig vekt når konsekvensene skal vurderes, selv om det ikke ligger noe empiri bak vurderingene.

Oversikt over de viktigste forskjellene

NRS trekker frem noen områder som har et klart preg av å være reelle endringer, og som oppfattes å være viktige for de regnskapspliktige og regnskapsbrukerne. Nedenfor knyttes det noen kommentarer til enkelte av disse.

Mer måling til virkelig verdi

Etter NRS (NOU) er det mulig å måle ikke-børsnoterte aksjer, investerings-eiendom, varige driftsmidler og biologiske eiendeler til virkelig verdi. Etter gjeldende GRS må disse eiendelene regnskapsføres til anskaffelseskost etter fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger.

Med unntak av verdiregulering av varige driftsmidler, vil slike positive verdiendringer øke utbyttegrunnlaget dersom lovutvalgets forslag legges til grunn. Økt utbyttegrunnlag antas å bli positivt mottatt av de fleste. Kreditorvernet må på sin side ivaretas av kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet.

Når det kommer til vurderingen av konsekvensene av en overgang til NRS (NOU), må områder med valgmuligheter i NRS (NOU), hvor ett av alternativene følger av gjeldende GRS, i realiteten ikke tillegges særlig vekt. I slike tilfeller har regnskapsprodusentene anledning til å fortsette regnskapsføringen som tidligere, og forskjellen er følgelig ikke negativ eller bebyrdende for de regnskapspliktige.

Utbytte

Etter gjeldende GRS skal gaver klassifisere foreslått utbytte som gjeld på balansedagen. Dette er ikke tillatt etter

NRS (NOU) og utbyttet inngår derfor i selskapets egenkapital på balansedagen. Begrunnelsen er at utbyttet ikke tilfredsstiller definisjonen av en forpliktelse før det er vedtatt.

Regnskapsfaglig er dette kun et klassifiseringsspørsmål og innebærer en minimal regnskapsteknisk konsekvens. Full IFRS krever noteopplysning om foreslåtte eller besluttede utbytter etter balansedagen. Tilsvarende eksplisitte notekrav er ikke å finne i NRS (NOU). Normalt kreves det derfor større aktsomhet fra regnskapsbrukerne. Dette er imidlertid ikke forskjellig fra tilfellene hvor det vedtas et tilleggsutbytte etter at årsregnskapet for forrige regnskapsår er godkjent. At det er utdelt et tilleggsutbytte vil først vises i neste års regnskap. Inntrykket er at slike tilleggsutbytter ikke er uvanlig i praksis i dag.

For mottakende selskap begrenser NRS (NOU) anledningen til å inntektsføre utbytte før vedtaksåret, sammenlignet med gjeldende GRS. Løsningen i NRS (NOU) følger direkte av lovforslaget. Inntektsføring av utbytte før vedtaksåret er begrenset til å gjelde utbytte fra datterselskaper, forutsatt at datterselskapet formelt har gjennomført utbyttebeslutningen før morselskapet vedtar sitt årsregnskap.

Muligheten for gjennomgående utbytte videreføres, men det settes strengere kriterier og virkeområdet begrenses. Dette antas å være lite ønskelig for de regnskapspliktige, som ønsker enkel overføring av kapital oppover i et konsern. Løsningen er derfor uheldig.

1 <http://www.regnskapsstiftelsen.no/god-regnskapsskikk-en-forsjellsanalyse/>

2 <https://www.magma.no/regnskapsreguleringen-i-norge>

Bakgrunn

Regnskapslovutvalget foreslo for mer enn tre år siden en ny regnskapslov.¹ Det mest sentrale var at regnskapsreguleringen for øvrige foretak skulle skje i en regnskapsstandard basert på IFRS for SMEs.² Denne delen av forslaget er foreløpig ikke fulgt opp av Finansdepartementet. Hovedgrunnen er at departementet mener at de økonomiske konsekvensene er mangelfullt utredet. Det er høyst uklart hva som skjer med forslaget, og når det eventuelt skjer noe.³ I mellomtiden vil regnskapsreguleringen i Norge befinne seg i et vakuum. I påvente av en avklaring arbeides det ikke med standardsetting, og eksisterende regnskapsstandarder oppdateres ikke.

1 NOU 2015: 10 Lov om regnskapsplikt og NOU 2016: 11 Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv.
2 IFRS for Small and Medium Sized Entities.
3 <https://www.magma.no/regnskapsreguleringen-i-norge>

På bakgrunn av samtaler med Finansdepartementet har Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) utarbeidet en analyse over forskjellene mellom gjeldende god regnskapskikk for øvrige foretak, og en eventuell regnskapsstandard⁴ utarbeidet innenfor rammen av lovforslaget (i artikkelen benevnt NRS (NOU)).

Analysen skal tjene som et underlag i Finansdepartementets videre arbeid med regnskapslovgivningen, herunder vurdering av konsekvensene av lovforslaget.⁵ Analysen inneholder ikke konkrete vurderinger av konsekvensene, kun en synliggjøring av hva som er forskjellene. Selve konse-

4 En regnskapsstandard som utarbeides med utgangspunkt i IFRS for SMEs (2015).

5 <http://www.regnskapsstiftelsen.no/god-regnskapskikken-forskjellsanalyse/>

kvensvurderingen er overlatt til Finansdepartementet.

Analysen er basert på lovutvalgets føringer og premisser for en modifisert versjon av IFRS for SMEs,⁶ herunder lovutvalgets fortolkning og implementering av regnskapsdirektivet. Flere høringsinstanser har påpekt at en annen direktivfortolkning kan være mulig på enkelte områder. Dette ville trolig ha fjernet noen av forskjellene. For eksempel har utvalget lagt til grunn at direktivet ikke åpner for bruk av egenkapitalmetoden på felleskontrollert virksomhet.

6 NOU 2015: 10 kapittel 10.3.4.

Lovutvalget kunne og burde utvidet bestemmelsens virkeområde når kostmetoden anvendes, til også å omfatte utbytte fra tilknyttede selskaper. Lovutvalget valgte likevel ikke å gjøre det, til tross for at en slik løsning ville vært i tråd med direktivet. En tilnærming til gjennomgående utbytte kan løses ved for eksempel ekstraordinære utbytter basert på mellombalanser. For revisjonspliktige foretak vil dette medføre krav om revisjon, og således økte kostnader.³ Det er liten grunn til å «pålegge» dette i situasjoner hvor det er helt klart at direktivet ikke er til hinder.

Etter NRS (NOU) inntektsføres mottatt utbytte uten hensyn til opptjeningstidspunktet for den som mottar utbyttet. For aksjer anskaffet i annenhåndsmarkedet vil dette utgjøre en forskjell. Etter gjeldende GRS skal det foretas en vurdering av om utbyttet stammer fra opptjening før eller etter anskaffelsestidspunktet. Løsningen som følger av NRS (NOU) vil trolig medføre økt behov for å foreta nedskrivninger. En slik endring medfører enklere vurdering av inntekten,

men motsvares av nedskrivningsvurderinger i enkelte tilfeller.

Goodwill

I forskjellsanalysen trekkes negativ goodwill frem som en vesentlig forskjell. Etter NRS (NOU) skal negativ goodwill inntektsføres på oppkjøpstidspunktet. Etter gjeldende GRS skal negativ goodwill periodiseres fremover i tid. Negativ goodwill oppstår sjelden i praksis og burde ikke blitt trukket frem som en vesentlig forskjell i analysen.

Etter gjeldende GRS er det tillatt å regnskapsføre en teknisk goodwill ved kjøp av foretak som ikke har virksomhet (eiendelskjøp). Problemstillingen er spesielt relevant ved kjøp av eiendomsselskap. Etter NRS (NOU) regnskapsføres verken utsatt skatt eller goodwill i forbindelse med slike transaksjoner. Løsningen som følger av NRS (NOU), er derfor at kjøpet av «eiendelen» regnskapsføres netto etter skatt i konsernregnskapet. Regnskapsføringen og vurderingen av utsatt skatt blir trolig enklere. En ulempe er at det ved bruk av nettometoden må holdes oversikt over eiendelen, utenfor regnskapet, til bruk i forbindelse med skatteberegningen i konsernregnskapet.

Pensjon

I dag er det tillatt å utsette regnskapsføringen av aktuariemessige gevinster og tap eller andre estimatavvik, herunder å bruke korridormetoden. I tråd med internasjonal utvikling har vurderingen vært at muligheten for utsatt innregning ikke skal videreføres i NRS (NOU). Regnskapsfaglig er det ingen grunn til at regnskapet ikke skal vise beste estimat på den reelle totale forpliktelsen. Det er sannsynlig at en slik endring ville blitt foreslått dersom det ikke hadde blitt arbeidet med NRS (NOU).

Det er mange foretak som ikke har balanseført hele pensjonsforpliktelsen i sine regnskaper. I ideell sektor er løsningen som følger av NRS (NOU) spesielt utfordrende. Det viser antall hørings svar til dette temaet i 2014.⁴

I ideell sektor mottas gjerne årlige driftstilskudd (kostnadsdekning). Når estimatavvikene regnskapsføres i sin helhet, med motpost i egenkapitalen (utvidet resultat), oppstår en utfordring. Slik mange ordninger er i dag, vil ikke estimatavvikene bli dekket. Dermed foretaket samtidig får negativ

4 <http://www.regnskapsstiftelsen.no/regnskap/regnskapsstandarder/nrshu-norsk-regnskapsstandard/>

3 Endringen i aksjeloven for ikke-revisjonspliktige foretak er vedtatt, men det er ikke bestemt når endringen skal tre i kraft.

Eksempelregnskaper

NRS har utarbeidet seks eksempelregnskaper. Ett eksempel er for Entreprenør AS. Forutsetningene i eksemplet er at det oppføres et leilighetsbygg som overleveres i 2017. Etter gjeldende GRS regnskapsføres prosjektet etter løpende avregning, mens etter NRS (NOU) må fullført kontrakt benyttes. Den regnskapsmessige effekten vises nedenfor.

Illustrativt eksempel: Entreprenør AS

RESULTATREGNSKAP 1.1.- 31.12.	Regnskapsloven			NRS (NOU)			
	ordinære regler (GRS)						
(alle tall i hele tusen)	2017	2016	Note	Just.	2017	Just.	2016
<i>Driftsinntekter</i>							
Salgsinntekter	291 492	276 241	1	54 566	346 058	-54 566	221 675
<i>Sum driftsinntekter</i>	291 492	276 241			346 058		221 675
<i>Driftskostnader</i>							
Varekostnad	219 726	218 749			219 726		218 749
Beholdningsendring varer under tilvirkning og egenutviklede ferdigvarer	0	0	1	49 432	49 432	-49 432	-49 432
Lønnskostnad	51 045	40 719			51 045		40 719
Verdijustering investeringseiendom							
Avskrivning på driftsmidler	700	680			700		680
Annen driftskostnad	2 013	1 795			2 013		1 795
<i>Sum driftskostnader</i>	273 484	261 943			322 916		212 511
Driftsresultat	18 008	14 298		5 134	23 142	-5 134	9 164
<i>Finansinntekter og finanskostnader</i>							
<i>Netto finansposter</i>	285	62			285		62
Ordinært resultat før skattekostnad	18 293	14 360			23 427		9 226
Skattekostnad på ordinært resultat	4 153	3 260	2	1 181	5 333	-1 181	2 079
ÅRSRESULTAT	14 140	11 100			18 094		7 147
<i>Disponering av årsresultat:</i>							
Overført annen egenkapital	-14 140	-11 100		3 953	-18 094	3 953	-7 147
	-14 140	-11 100			-18 094		-7 147

NOTER/KOMMENTARER:

Dette eksempelregnskapet er utarbeidet som en illustrasjon for et entreprenørselskap for hvilken effekt det kan ha med en overgang fra dagens regnskapslov til ny lov i henhold til forslagene i NOU 2015: 10 og NOU 2016: 11.

NRS (NOU) er basert på IFRS for SMEs versjon 2015 og NRS Regnskapsstandardstyret Oversikt over tentativt besluttede N-punkter i ny norsk regnskapsstandard pr. 31.12.2016. Se nærmere omtale i oversendelsesbrev.

En ny regnskapsregulering vil kunne føre til endringer av ulike typer og omfang hos den enkelte regnskapsprodusent.

Illustrasjonseksempelet har forsøkt å illustrere de vesentligste endringene.

Foretaket har ingen poster i utvidet resultat og behøver dermed ikke utarbeide denne oppstillingen.

Note 1 Anleggskontrakt - NRS (NOU) kap. 23

NRS (NOU) har (basert på IFRS for SMEs) en strengere definisjon av anleggskontrakter. Oppføring av et leilighetsbygg som etter løpende avregning er inntektsført i 2016 med 54 566 og fortjeneste 5 134, blir å anse som varer under tilvirkning inntil leilighetene ble overlevert i 2017.

Pågående prosjekter med oppføring av kontorbygg pr. 31.12.2017 tilfredsstiller kriteriene for å behandles etter løpende avregning som anleggskontrakter. Overgang til NRS (NOU) medfører derfor ingen endring knyttet til disse.

En utsatt inntektsføring medfører dårligere resultat og egenkapital i 2016, men etter fullføring i 2017 vil summen av resultatene og egenkapital 2017 være uendret.

Note 2 Utsatt skatt

Det benyttet en skattesats på 23 % på endringer i skattekostnad og utsatt skattefordel.

Illustrativt eksempel: Entreprenør AS

BALANSE PR. 31.12.	Regnskapsloven ordinære regler (GRS)			NRS (NOU)			
	2017	2016	Note	Just.	2017	Just.	2016
EIENDELER							
Anleggsmidler							
<i>Varige driftsmidler</i>							
Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	8 347	8 612			8 347		8 612
<i>Sum varige driftsmidler</i>	8 347	8 612			8 347		8 612
<i>Sum anleggsmidler</i>	8 347	8 612			8 347		8 612
<i>Omløpsmidler</i>							
<i>Varer</i>							
Anlegg under utførelse	0	0			0	49 432	49 432
<i>Sum varelager</i>	0	0			0		49 432
<i>Fordringer</i>							
Kundefordringer	51 719	58 657			51 719	- 54 566	4 091
Andre fordringer	2 877	3 233			2 877		3 233
<i>Sum fordringer</i>	54 596	61 890			54 596		7 324
<i>Bankinnskudd og kontanter</i>							
Bankinnskudd og kontanter	635	545			635		545
<i>Sum bankinnskudd og kontanter</i>	635	545			635		545
<i>Sum omløpsmidler</i>	55 231	62 435			55 231		57 301
SUM EIENDELER	63 578	71 047			63 578		65 913

Illustrativt eksempel: Entreprenør AS

BALANSE PR. 31.12.	Regnskapsloven ordinære regler (GRS)			NRS (NOU)			
	2017	2016	Note	Just.	2017	Just.	2016
GJELD OG EGENKAPITAL							
<i>Egenkapital</i>							
<i>Innskutt egenkapital</i>							
Aksjekapital	500	500			500		500
<i>Sum innskutt egenkapital</i>	500	500			500		500
<i>Opptjent egenkapital</i>							
Annen egenkapital	24 651	10 511		0	24 651	-3 953	6 558
<i>Sum opptjent egenkapital</i>	24 651	10 511			24 651		6 558
<i>Sum egenkapital</i>	25 151	11 011			25 151		7 058
<i>Gjeld</i>							
<i>Avsetning for forpliktelses</i>							
Utsatt skatt	3 175	3 683	2		3 175	-1 181	2 502
<i>Sum avsetning for forpliktelses</i>	3 175	3 683			3 175		2 502
<i>Kortsiktig gjeld</i>							
Leverandørgjeld	25 561	41 938			25 561		41 938
Skyldig offentlige avgifter	1 246	3 813			1 246		3 813
Betalbar skatt	4 661	2 899			4 661		2 899
Annen kortsiktig gjeld	3 784	7 703			3 784		7 703
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	35 252	56 353			35 252		56 353
<i>Sum gjeld</i>	38 427	60 036			38 427		58 855
SUM GJELD OG EGENKAPITAL	63 578	71 047			63 578		65 913

bokført egenkapital, oppstår ytterligere utfordringer.

Negativ bokført egenkapital kan forhindre foretak fra å delta i anbudsprosesser og har betydning for vurderingen av fortsatt drift. Dette selv om de underliggende økonomiske realitetene er uendret, uavhengig av hvordan pensjonsforpliktelsen regnskapsføres.

Finansieringen av pensjonsordningene i ideell sektor må løses fra politisk hold, særlig ordningene som er offentlig pålagt. Regnskapsmessig behandling av pensjonsforpliktelsene kan ikke være avgjørende for dette, og bør ikke være til hinder for regnskapsføring i tråd med NRS (NOU). Risikoen for negative konsekvenser er til stede dersom pensjonsforpliktelsen ikke regnskapsføres i sin helhet.

Anleggskontrakter

Definisjonen av en anleggskontrakt er ulik i NRS (NOU) og NRS 2. Dette vil kunne gi økt innslag av fullført kontraktmetode etter NRS (NOU). Dette vil for eksempel være tilfellet i forbindelse med bygging og salg av eiendom, typisk et leilighetsbygg. Etter NRS (NOU) er avtaler hvor kjøperen ikke har rett til å spesifisere de viktigste bygningsmessige elementene ved eiendommens utforming før byggingen begynner og/eller spesifisere viktige bygningsmessige endringer mens byggingen varer, ikke en anleggskontrakt.

Den særnorske regelen for egenregiprojekter i NRS 2, med gradvis overgang til anleggskontrakt i takt med avtaleinngåelse, er heller ikke videreført i NRS (NOU). Egenregiprojekter må derfor behandles som varelager i hele byggeperioden etter NRS (NOU). I analysen fremhever NRS at det er knyttet usikkerhet til praktiseringen av denne reguleringen i dag.

Offentlig tilskudd

NRS (NOU) skiller ikke mellom drift- og investeringstilskudd, slik som i NRS 4. Løsningen som følger av NRS (NOU), er at alle offentlige tilskudd skal inntektsføres. Tidspunktet for inntektsføring avhenger imidlertid av

når vilkårene i tilsagnet oppfylles. Ulik regulering vil kunne endre tidspunktet for resultatføring av offentlig tilskudd. NRS antar at det vil få størst effekt for investeringstilskudd hvor resultatføringen vil kunne skje på tidligere tidspunkt enn det som følger av NRS 4. Inntektsføring av investeringstilskudd vil trolig medføre økt behov for nedskrivninger for å bringe eiendelen i samsvar med virkelig verdi. I praksis er ofte offentlige tilskudd nødvendig for at investeringen skal være lønnsom og derfor bli foretatt. Nettoføring er derfor vanlig i praksis. NRS (NOU) tillater ikke nettoføring. Det er vanskelig å vurdere hvilke konsekvenser dette har, men trolig vil det føre til en endring i vilkårene i tilsagnene som fjerner noe av forskjellene.

Varige driftsmidler

NRS (NOU) har, i motsetning til gjeldende GRS, en samlet regulering på området varige driftsmidler. NRS (NOU) har blant annet et eksplisitt krav til å dekomponere driftsmidler i hovedbestanddelene med ulik utnyttbar levetid. Under gjeldende regulering er dekomponering kun omtalt i standarden for små foretak, samt i en veiledning for anvendelse av IFRS-løsninger innenfor GRS. Tidligere erfaringer tilsier at det er svært arbeidskrevende å dekomponere driftsmidler tilbake i tid. Overgangsregler blir derfor viktig på dette området. Det er en klar intensjon fra NRS om at overgangen til NRS (NOU) skal være enklest mulig. For nyanskaffelser og fremtidig regnskapsføring bør ikke dekomponering være særlig arbeidskrevende. Dekomponering fører til at skillet mellom påkostning og vedlikehold blir betydelig enklere enn det som følger av gjeldende GRS når det ikke er foretatt dekomponering.

Hva kan vi forvente?

Håpet er at forskjellsanalysen vil utgjøre et positivt bidrag i departementets videre arbeid med regnskapslovgivningen. Aller helst er det å håpe at det ender opp med en ny lov som i størst mulig grad er i tråd med lovforslaget.

Regnskapsreguleringen i Norge befinner seg for tiden i et uheldig vakuum, og regnskapsutviklingen internasjonalt er i stadig endring. I det minste bør analysen bidra til at det i løpet av relativt kort tid kommer en avklaring av hva som skjer med regnskapsloven og fremtidig standardsetting i Norge. Lovforslaget bygger på et regnskapsdirektiv fra 2013 og begynner allerede å bli gammelt, lenge før det er implementert.

Vi hadde helt sikkert klart oss uten regnskapsstandarder i Norge. På et eller annet tidspunkt vil det være mer hensiktsmessig å ikke ha regnskapsstandarder, enn å ha regnskapsstandarder som ikke er oppdaterte og som inneholder feil. Dersom vi fremdeles skal ha regnskapsstandarder i Norge og NRS fremdeles skal være standardsetter for ikke-børsnoterte foretak, er eneste sannsynlige utfall at standardsettingen tar utgangspunkt i IFRS for SMEs.

Etter som tiden går øker sannsynligheten for at vi ender opp med endringer i gjeldende regnskapslov og ikke en ny lov. Dette underbygges også til dels av Finansdepartementets uttalelser i Prop. 160 L (2016 – 2017) og i Nasjonalbudsjetten for 2018 (Meld. St. 1 (2017 – 2018)). Dersom implementering av regnskapsdirektivet skjer ved endring av gjeldende regnskapslov, er dette noe som må sendes på høring. Om det blir dette alternativet, eller en ny regnskapslov i tråd med lovutvalgets forslag, er det lite sannsynlig at endringene trår i kraft før i 2021.

Dersom gjeldende regnskapslov endres, forhindrer ikke dette at det utarbeides en regnskapsstandard basert på IFRS for SMEs. Trolig må det gjøres mer omfattende endringer for at den skal være i tråd med loven, enn om lovutvalgets forslag blir vedtatt. Skal IFRS for SMEs danne utgangspunktet for standardsettingen, bør den norske versjonen være mest mulig lik den internasjonale.